

PRECEPLJENOST DRAMATIČNO UPADA Borut Pogačnik

Vinko Križanec

Foto: Radio Zeleni val

Po podatkih iz leta 2025, smo v nekaterih delih Slovenije zaznali **samo še 89 procentno precepljenost otrok proti otroški paralizi**. Če se bo ta številka izpustila pod 85, bo **ogrožena kolektivna imunost** ter se bo močno povečalo **tveganje za okužbo s poliovirusom**, ki prizadene centralni živčni sistem ter povzroči trajno ohromelost, običajno nog in rok. Vsi tisti, ki se občasno pojavljajo s protesti proti cepljenju, bi si morali ogledati koga od invalidov, ki je **preživel otroško paralizo**. Večina je trajno vezana na invalidski voziček in v blažjih primerih na pohodne palice. Pri številnih pa je prišlo tudi do odpovedi dihalnih mišic ter jih ni več med nami.

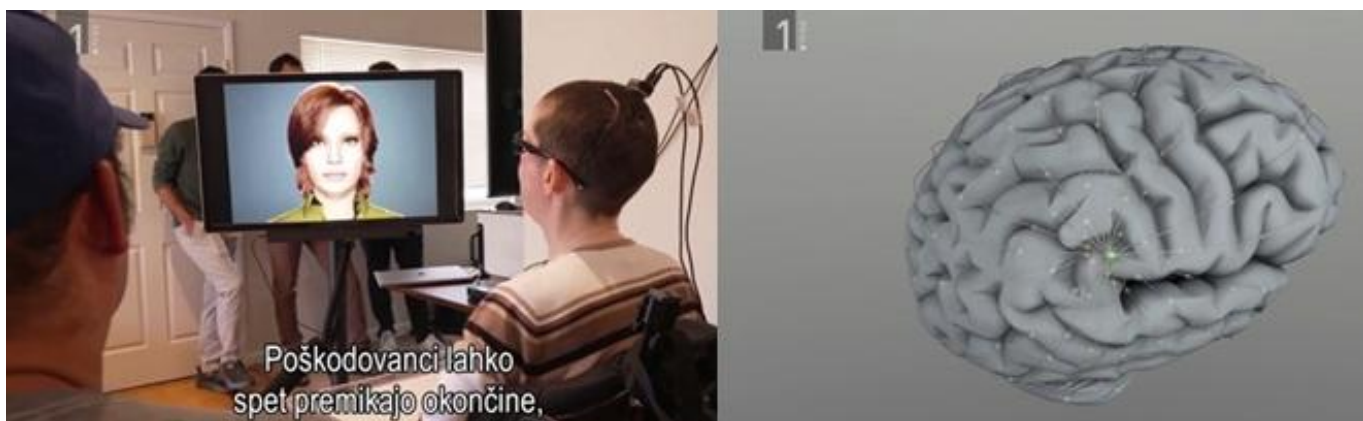
V Sloveniji se je pričelo poizkusno cepljenje s **Salkovim cepivom** že leta 1957, kasneje-1961 s **Sabinovim cepivom**, dokler leta 1965 cepljenje ni postalo obvezno.

O vsem tem je v oddaji **Odprta dlan** govoril v sredo, **8. aprila 2026**, predsednik **Društva paralitikov Slovenije Vinko Križanec**. Številni poslušalci so se ob tem spominjali ter veliko je invalidov iz tistega časa. Ker se poliovirus izjemno hitro širi, prizadene lahko v kratkem času veliko prebivalcev, kot se dandanes dogaja v Afganistanu, Pakistanu, Nigeriji in Somaliji. Verjetno si nihče ne želi takšnih epidemij v našem okolju, vendar pa, kot je povedal gost oddaje do ponovnega širjenja lahko pride v zelo kratkem času tudi v Evropi, še posebej zato, ker se virus širi z migracijami s področij, kjer je razširjen.

Zanimivi oddaji lahko prisluhnete v arhivu Radia Zeleni val: <https://soundcloud.com/radiozelenival/odprta-dlan-vinko-kri-anc>

Mediji te dni poročajo, da se nekateri **promovirani anticepilci** znajdejo pred vstopom svojih otrok v vrtec na način, da si **pridobijo lažna ali na pol lažna potrdila v tujini**, da so bili otroci cepljeni, kar je pogoj za vstop v slovenske vrtce. To zavržno dejanje ogroža ostale otroke v vrtcih in tudi odrasle, kar nedvomno kliče k poglobljeni preiskavi tovrstnih primerov!

ZOPER VSE DEMENCE?

Prispevek iz oddaje Odmevi: Neuralink uspešno vstavil čip v človeške možgane (2.2.2024)

Foto: zajem zaslona rtslo.si

Mediji poročajo, da je Elon Musk lahko zaskrbljen, ker je njegovo podjetje **Neuralink** prehitela kitajska družba **Neuracle Medical Technology** iz Šanghaja. Ta družba je v začetku marca razvila **možganski implantat**, ki ga je kitajska nacionalna agencija že odobrila za komercialno uporabo pri osebah s poškodbami hrbtenjače, pa tudi **demenc**.

To je prva taka naprava, ki neposredno povezuje možgane in računalnik (BCI), ki je bila kdaj koli uporabljena v medicinske namene. Zdaj je ta naprava na Kitajskem že dostopna invalidom med 18. in 60. letom starosti s paralizo, katerihkoli udov oziroma para in tetraplegikov.

Kot je za revijo Nature povedal dr. Chen Liang, nevrokirurg v bolnici Huashan z Univerze Fudan v Šanghaju, ki je bil vključen v klinične preiskave te naprave Neo, je ta hip v obravnavi 32 pacientov. Ti lahko s pomočjo mehke robotske rokavice prijemajo predmete, ki jih prej nikakor niso mogli.

Pri delovanju te povezave merijo vstopne in izstopne električne tokove, ki jih proizvaja celica živca. Na tem principu deluje, zgoraj omenjena povezava BCI. Pokazalo se je celo, da je mogoče povezati kulture nevronov, ki rastejo na teh elektrodah za računalnikom. Kombinacija vsega tega z računalniškim hardwareom in softwareom, je relativno dobro dejavna in komercialno dostopna. Senzor, ki meri aktivnost možganov je nameščen med možgansko ovojnico in lobanjo, kar pomeni, da ni neposredno položen na možgane, ampak dovolj blizu, da lahko meri možgansko delovanje. **Delovanje možganov so misli**, ki jih je mogoče analizirati, kar uspešno pripomore k gibalnim aktivnostim.

Naslednji korak pa bo tudi neposredno umeščanje elektrod neposredno v možgane, kar pa za zdaj vnaša večje tveganje. Se pa elektrode že kar nekaj desetletij vgrajuje možgane pri Parkinsonovi bolezni. Rezultati pri zmanjševanju posledic pa so zelo raznoliki. Prizadevanja so bila precej velika. V tej smeri pa gredo tudi raziskovanja in preiskave, kako bi s pomočjo elektrod in računalniških povezav pomagali **osebam z različnimi vrstami demenc**, zlasti kar zadeva **Alzheimer**.

Zanimivo je, da je Muskova družba Neuralink, ki jo je ustanovil leta 2016, že razvila implantat s tisoči elektrod, ki bi bile namenjene prav za **zdravljenje Alzheimerjeve demence**. Septembra leta 2020 so svinji Gertrudi vsadili računalniški čip

velikosti kovanca. Takrat je E. Musk povedal, da je to prvi korak proti izgubi mobilnosti in celo govoru, saj so samo nekaj mesecev za tem implantirali to tudi opici z imeni Pager.

Ko so ZDA leta 2023 Neuralinku odobrile klinične preizkuse na ljudeh, je leto zatem Noland Arbaugh, ki je bil tetraplegik, postal prvi bolnik, ki mu je bil vgrajen takšen implantat. Danes je skoraj sam sposoben skrbeti zase, saj je prav neodvisnost bila tista najbolj pomembna stvar, ki si jo je želel in je menil, da tega ne bo nikoli dočakal.

Trenutno je v ZDA 21 pacientov, ki so se prijaviili za tovrstni klinični preizkus, čeprav se te priprave še vedno smatrajo za eksperimentalne. Po drugi strani pa so tudi tvegane, saj je potrebna operacija možganov, kar je lahko zelo invazivno in vodi do infekcij in komplikacij.

Kitajska aparaturna pa je manj invazivna od Neuralinkove. Celo več: kitajska vlada je nedavno objavila petletni načrt razvoja, ki predvideva, da bo tako imenovana **BCI »industrija prihodnosti«**. (Vir: Iz različnih medijskih virov)

DOSTOPNOST SLOVENSKEGA JEZIKA – DLAN BERE 2

Maja Rožac Mihovec

Dlan bere 2

Foto: Združenje DLAN

Projekt **Dlan bere 2** je navdihujoča pobuda, ki jo izvajamo v **Združenje gluhoslepih Slovenije DLAN** in ga **podpira Ministrstvo za kulturo**. Njegov glavni namen je predstaviti, razvijati in krepiti **slovenski jezik** ter spodbujati **bralno pismenost** skozi spremljanje različnih kulturno-umetniških vsebin.

Poseben poudarek projekta je namenjen **vključevanju skupnosti oseb z gluhoslepoto**. Za uspešno izvedbo je ključno usposabljanje mentorjev za delo s to ciljno skupino, zbiranje povratnih informacij udeležencev ter priprava načrtov za nadaljnji razvoj in nadgradnjo projekta.

V ospredju bodo prilagoditve, ki omogočajo, da **slovenski jezik in kultura** postaneta **dostopna tudi osebam z gluhoslepoto**. Projekt bo spodbujal pridobivanje novega znanja in bogatenje besednega zaklada, pri čemer bodo aktivnosti čim bolj povezane s praktičnimi izkušnjami in uporabo taktilnih pripomočkov. Učenje in pridobivanje znanja za osebe z gluhoslepoto ne pomeni le osebnega razvoja, temveč tudi **večjo vključenost v družbo** – kar je eden ključnih ciljev projekta.

S KATERIMI TEŽAVAMI SE SREČUJEJO SLOVENSKI INVALIDI

Niko Kostjukovskij

Danijel Kastelic

Foto: arhiv ZIFS

Slovenski invalidi se letos srečujejo s težavami glede **obnovitvene rehabilitacije** pa tudi glede **dostopnosti**, ker se je 15. letni rok za odpravo iztekel že decembra lani. O tem, ter o drugih težavah na področju **invalidskega varstva**, se bomo pogovarjali z državnim svetnikom **Danijelom Kastelicem**, ki bo gost tokratne oddaje **Odprta dlan** v sredo, **22. aprila 2026**, med **10.30 in 11.15 uro** na **Radiu Zeleni val**.

Osebno ga boste lahko vprašali o vseh problemih, ki jih imate kot oseba z invalidnostjo, ali pa želite informacije za svoje sorodnike in prijatelje. Številka studia je **01 786 0 400**, frekvence radia pa so: **93,1, 96,2 in 97,0 MHz**.

PRISLUHNIMO TIŠINI: JOŽE LEVIN: BREZ SLUHA, A S TALENTOM

Vlasta Tifengraber

Delo ljudskega umetnika Jožeta Levina

Foto: Prisluhnimo tišini

Iz vasice Hojče pri Svetem Gregorju prihaja zgodba o **Jožetu Levinu, gluhem ljudskem umetniku**, ki mu je nadarjenost nekoč celo rešila življenje. **S svojimi slikami in drugimi umetninami** je pustil sled v številnih domovih. Bil je samouk, ki je ustvarjal, kar je bilo ljudem blizu in domače. Njegove slike niso bile le umetnost, temveč način, kako je govoril s svetom. Več o njegovih delih in življenju izveste v oddaji **Prisluhnimo tišini**.

Oddaja **Prisluhnimo tišini** bo na **sporedu v sredo, 22. aprila 2026, ob 14.45 uri na TV SLO 1**.

DELAVNICA PEKE PIŠKOTOV Katarina Lukešević

Izvajalec Boštjan je pomagal pri peki piškotov

Foto: B.P. – ZIFS 2026

V okviru posebnega socialnega programa Veriga psihosocialne oskrbe in druženja je potekalo druženje z invalidi ob **peki različnih vrst piškotov**. Pri pripravi in peki ljubljanskih piškotov jim je pomagal izvajalec Boštjan. Prostor je kar hitro zadišal po svežih piškotih, s katerimi so se tudi posladkali. Udeleženci delavnice sporočajo, da so bili piškoti izjemno okusni in da se že veselijo ponovne peke domačih piškotov.

PRISLUHNIMO TIŠINI: KO TIŠINA USTVARJA Vlasta Tifengraber

Andreja svojo zgodbo plete z volnenimi nitmi

Foto: Prisluhnilimo tišini

Včasih se **velike zgodbe začnejo tiho**. Z majhnimi koraki, radovednostjo in občutkom, da te nekaj preprosto pritegne. Predstavljamo vam **gluha Andrejo Vogrinc** in **Tomija Strela**, ki vsak po svoje dokazujeta, da ustvarjalnost ne potrebuje zvoka, temveč občutek, vztrajnost in predanost. Andreja svojo **zgodbo plete z volnenimi nitmi**, Tomi pa jo **riše na čevlje**, in tako nastanejo umetnine. Toda njuna pot ni bila preprosta, temveč polna premorov, iskanja in dvomov.

Oddaja je na voljo v arhivu: <https://www.rtv slo.si/rtv365/arhiv/175214073?s=tv>

SVETOVNI PRVAK SE PREDSTAVI Borut Pogačnik

Bojan Križman

Foto: Radio Zeleni val

Malokdo v Sloveniji ve, da imamo tudi **svetovnega prvaka v spretnostnem pluženju**, ki je to postal koncem meseca marca na **svetovnem tekmovanju v Franciji**, ki se, tako kot olimpijske igre, prireja vsake štiri leta. Med 12. svetovnimi reprezentancami je **Bojan Križman** prevozil tekmovalno pot **v manj kot v štirih minutah**, kar je tudi **svetovni rekord**.

Bojan Križman se je šele pred nekaj leti izkazal na domačih tleh v pogledu spretnosti in sprva sploh ni pričakoval, da bo še s dvema sotekmovalcema prišel na svetovne tekme. Ni se nadejal tako dobremu rezultatu. Ljubezen do vozila in spretnosti, si je pridobil že pri svojih 18. letih, ko je opravil vozniški izpit, in to kar za voznika kamiona in ne samo osebnega vozila. V oddaji je tudi povedal, da bo verjetno vse do svoje upokojitve počel točno to, kar mu prinaša veselje.

Ima pa tudi **sporočilo za voznike**, ki se **znajdejo za plužnimi vozili** in ne upoštevajo signalizacije na kamionih, da je prehitavanje le teh najstrožje prepovedano, saj lahko, če jih prehitevajo naletijo na gmote snega in ledu ter s tem povzročijo še dodatne zastoje na avtocestah.

Veliko težav imamo v državi s **tujimi vozniki kamionov**, ki sploh primerno ne pripravijo vozila za zimske razmere in tako obtičijo na številnih klancih ter prečijo celotno cestišče. Velikokrat se namreč razburjamo v primerih snežnih padavin, ko se nam zdi, da plugi še vedno niso na cestah, ko bi v našem prepričanju morali biti. Bojan Križman je pojasnil, da temu ni tako, saj vedno spremljajo meteorološke napovedi ter imajo tudi sami tovrstne postaje in njihove napovedi redno spremljajo. Poleti pa tudi ne mirujejo, saj skrbijo za odbojne ograje, košnjo in čiščenje površin.

Oddaja Odprta dlan, **15. aprila 2026**, je bila zanj ognjeni krst, saj še nikoli ni nastopil pred mikrofonom, vendar je tudi to samozavestno opravil ter premagal kakršnokoli tremo.

Zanimivi oddaji lahko prisluhnete v arhivu Radia Zeleni val: <https://soundcloud.com/radiozelenival/odprta-dlan-svetovni-prvak-v>

V CELJU SE JE VESELO PRAZNOVALO Metka Hojnik Verdev

Velikonočno druženje v prostorih Čebelce v Vojniku

Foto: MDDI Celje

Velikonočno druženje Medobčinskega društva delovnih invalidov Celje v Čebelci v Vojniku

V prostorih Čebelce v Vojniku je v pred velikonočnem času ponovno zadišalo po toplini, ustvarjalnosti in pristni povezanosti. **Medobčinsko društvo delovnih invalidov Celje** je pripravilo dogodek, ki je združil tradicijo, ročne spretnosti in tisto najdragocenejše – občutek skupnosti.

Vzdušje je bilo živahno že od jutra, saj sta hkrati **potekali kar dve delavnici**. V prvi so udeleženske in udeleženci spretno **pletli Milijeve copatke za novorojenčke**, drobne, mehke pozornosti, ki bodo nekoč grele najmlajše. V drugi delavnici pa je **zadišalo po praznikih** – pekla se je **velikonočna potica pod vodstvom Zdenka Vrenka**, kuhala **šunka**, barvali so se **pirhi**, vse skupaj pa je spremljal smeh in izmenjava receptov, izkušenj ter zgodb. Ko so bile jedi pripravljene, copatki dokončani in roke prijetno utrujene, je sledilo sproščeno druženje ob bogato obloženi mizi. Občutek je bil, kot bi se čas za trenutek ustavil – ljudje so se pogovarjali, se smejali, si delili spomine in se veselili prihajajočih praznikov.

Praznični delavnici

Foto: MDDI Celje

Zbrane je najprej nagovorila **predsednica društva Dragica Mirnik**, ki je poudarila pomen druženja, medsebojne podpore in ohranjanja tradicije. S toplimi besedami se je pridružil tudi **župan Občine Vojnik Branko Petre**, ki je izpostavil, kako dragoceno je delo društva in kako pomembno je, da se ljudje povezujejo v takšnih trenutkih. Dogodek je pozdravila tudi **višja svetovalka za družbene dejavnost občinske uprave Urška Mužar**, ki je izrazila veselje nad živahnim utripom v lokalni skupnosti. Velikonočno srečanje v Čebelci ni bilo le niz delavnic. Bilo je srečanje ljudi, ki znajo ceniti drobne pozornosti, toplino družbe in lepoto skupnega ustvarjanja. Domov smo odhajali z nasmehi, polnimi rokami dobrot in srcem, ki ga je grela misel, da smo del nečesa večjega – skupnosti, ki zna stopiti skupaj.

POTREBNIH BO VEČ CENTROV Borut Pogačnik

Franci Smrke

Foto: osebni arhiv

V nedavni oddaji **Sončni žarek** na valovih **Radia Celje** v nedeljo, **12. aprila 2026**, je član Društva amputirancev Novo mesto, ki pokriva celotno Slovenijo, **Franci Smrke**, govoril o **težavah invalidov pri pridobivanju voznških dovoljenj v URI Soča**. Povedal je, da so razmere tam precej slabše in da morajo čakati tudi po več mesecev ter se lahko zgodi, da jim med tem dovoljenje tudi propade.

Ne zdi se mu pravično in smiselno, **da v državi obstaja samo en tak center**, ampak bi jih moralo biti več, saj so tako prisiljeni v Ljubljano hoditi invalidi z vseh koncev Slovenije. Če vzamemo primer invalida iz Lendave, to pomeni, da mora opraviti 400 km vožnje tja in nazaj, kar je verjetno tudi velik strošek pri zadnjih cenah goriva.

Franci Smrke je apeliral na vodstvo URI Soča, Ministrstvo za zdravje ter Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, da končno v letošnjem letu rešijo to težavo, ki ni od včeraj, ampak traja že desetletje.

ČE PODPIS SPLOH NI PODPIS? Niko Kostjukovskij

Socialna zbornica Slovenije v ponedeljek, **4. maja 2026**, pripravlja zanimivo predavanje našega urednika Boruta Pogačnika z naslovom **Psihologija pisave**. Verjetno se večkrat v letu morate podpisati poštarju na njegov mobilni telefon s prstom, ko vam izroči pomembno sodno pošiljko. Verjetno pa ne veste, da tak »podpis« ne velja nič.

Podobne težave so z elektronskimi pisali na elektronske plošče na upravnih enotah, v bankah, na poštah itn.. Tudi v teh primerih sploh ne gre za naše pristne podpise in kakšne bi te naprave morale biti, pa niso, da bi ustrezale pisni identifikaciji ter se mnogo drugega, kar mora poznati socialni ali upravni delavec, pravnik, policist, sodnik, odvetnik, ali kdorkoli, boste lahko spoznali 4. maja, med 9. in **16. uro** na Socialni zbornici.

Prijavite se na: <https://www.szslo.si/prijava-na-seminar>

PRVI V TURNIRJU ODBITO Drago Perko

Prvaki OŠ Šempeter v Savinjski dolini

Foto: Sportida

V Velenju je bilo 8. aprila živahno. V **drugi sezoni športno-ozaveščevalnega projekta Odbito**, ki ga organizira **Zveza za šport invalidov Slovenije – Slovenski paralimpijski komite** (Zveza ŠIS – SPK) skupaj z dolgoletnim partnerjem in zlatim pokroviteljem **Lidlom Slovenija**, je letos že **sodelovalo 21 osnovnih šol**. Projekt spodbuja osnovnošolce h gibanju, športnemu udejstvovanju in aktivnemu načinu življenja, hkrati pa strokovnim delavcem na šolah in lokalni skupnosti **približuje parašport**.

Učenci na sodelujočih šolah so se tekom šolskega leta, pod **mentorstvom slovenske reprezentance v odbojki sede in šolskih športnih pedagogov**, pripravljali na Lidlov turnir v odbojki sede – Odbito. Skozi treninge so spoznavali ta šport, primeren tako za invalide kot neinvalidne, na zaključnem turnirju Odbito v Velenju pa so se ekipe pomerile v športnem duhu. **Zmago si je priborila Osnovna šola Šempeter v Savinjski dolini**, drugo mesto je zasedla ekipa Osnovne šole Štore, tretje pa ekipa Osnovne šole Simona Jenka Kranj.

Projekt Odbito spodbuja enakost in vključevanje vseh otrok in mladostnikov v športne aktivnosti, ne glede na telesne oviranosti ali gibalne sposobnosti. Od novembra dalje so na slovenskih osnovnih šolah, ki so se odzvale povabilu Zveze ŠIS – SPK in Lidla Slovenija, v okviru obšolskih dejavnosti potekali treningi odbojke sede. Letos se je projektu pridružilo kar 21 šol, 12 več kot lani – v prvem letu projekta –, in sicer OŠ Simona Jenka Kranj, OŠ Vavta vas, OŠ Dante Alighieri Izola, OŠ Antona Ukmarja Koper, OŠ Lucija, OŠ Preserje pri Radomljah, OŠ Poljane, OŠ Šmartno v Tuhinju, OŠ Rodica, OŠ Stranje, OŠ Selnica ob Dravi, OŠ Majšperk, OŠ Jarenina, OŠ Gustava Šiliha Laporje, OŠ Bakovci, OŠ Prestranek, OŠ Frana Kranjca Celje, OŠ Hruševca Šentjur, OŠ Štore, OŠ Kozje in OŠ Šempeter v Savinjski dolini.

Športni pedagogi na šolah so treninge izvajali pod mentorstvom članic in članov slovenske reprezentance v odbojki sede, učenci pa so svoje znanje, športni duh in ekipno sodelovanje pokazali na Lidlovem turnirju v odbojki sede – Odbito, ki je potekal v Rdeči dvorani ŠRZ Velenje.

»Iskrene čestitke zmagovalnim ekipam in vsem sodelujočim. Odbojka sede je zanimiv in dostopen šport, ki mladim omogoča aktiven življenjski slog ne glede na telesne omejitve ali gibalne sposobnosti. Veseli nas, da se je letos projektu pridružilo toliko šol, in že komaj čakamo tretjo sezono, da skupaj postavimo nov rekord,« je dejal **Damijan Lazar**, predsednik Zveze ŠIS – SPK.

KNJIGE VABIJO NA NORVEŠKEM SO KRIMINALKE DOMA Borut Pogačnik

Konzorcij »Slovenca«, strani 147

Foto: ZIFS

Gotovo vsakdo izmed nas pozna ali pa je prebral kakšno od kriminalk Jo Nesbøa. Slavní pisatelj se je rodil 1960 ter imel zelo pisano življenjsko zgodovino, polno padcev in vzponov, kot je sam to tudi opisal v številnih intervjujih, ki smo jih lahko brali.

Če pustimo ob strani njegovih dvanajst najbolj znanih kriminalnih romanov, pa je zanimivo, da mi je prišla pod roke antikvarna knjiga prvega takega norveškega pisca kriminalk Svena Elvestada, ki je živel med letoma 1884 in 1934. Kriminalni roman *Mož, ki je oropal mesto*, pa je pri nas izšel pri Slovenčevi knjižnici leta 1941 v prevodu Blaža Pozniča.

V romanu nastopa njegov znani detektiv Asbjørn Krag, ki je nekakšen dvojček Poirotu Agathe Christie, samo v norveški preobleki. Roman govori o neznancu, ki ropa v najbolj nepričakovanih okoliščinah ter mu uspe ukrasti celo policijsko značko samega detektiva Kraga ter še druge pomembne osebe v glavnem mestu Norveške Oslu. Zdi se, da bo tudi detektivu Kragu spodletelo pri zalezovanju in aretaciji tega nadvse uspešnega roparja, vendar pa so okoliščine prispevale k temu, da mu je to na koncu tudi uspelo.

In kdo je bolj ali manj slavní ropar: To je celo znanstvenik in raziskovalec – egiptolog s svojim stalnim naslovom v Parizu. Če vam bo dano, kje še dobiti in prebrati ta zanimivi detektivski roman, vam bom zamolčal sam konec zgodbe, kakor vam jo zamolčijo tudi vsi gledalci kriminalne drame *Mišelovka* Agathe Christie, če ne bi nihče več prišel na predstavo. Lahko povem le, da je konec nekoliko nenavaden, vendar, kot se temu reče – srečen tudi za roparja!

HALO, ZIFS...? Poberki iz dežurne svetovalne službe

**Pokličite nas na 041 381 679, vse dni v tednu med 8.00 in 21.00 uro ali povprašajte na info@zifs.si.
Dežurna svetovalna služba Zdrženja Invalidov – Foruma Slovenije deluje neprekinjeno vse dni že od 16. marca 2020 naprej in je v tem času pomagala že več kot tisoč ljudem.**

Poberek iz dežurne svetovalne službe:

- Že dan po praznikih nas je klical sin invalidke F.V. in prosil, če lahko kako pomagamo njihovi družini, ki ji bodo zaradi gradnje novega podvoza rušili hišo? Njih pa nameravajo izseliti (ločeno) v neka stanovanja, a pozor, morali bi »doplačati« še več kot sto tisočakov, ki jih nimajo kje vzeti.

Povprašali smo ga, če imajo odvetnika, ki se na to področje spozna? Povedal je, da zdaj imajo takega, ki je že reševal podobne primere tudi v Ljubljani. Kar pa zadeva finance, smo mu svetovali, naj zaprosijo za brezplačno pravno pomoč ter da naj nas obvešča o poteku dogodkov in postopka. Kaj več pa v dani situaciji, trenutno ni mogoče storiti!

- V nedeljo je klical invalid iz manjšega kraja iz Posavja (ime kraja hranimo v uredništvu). Njegovo poročanje meji na popolno dramo. Nedavno so jim vzeli bankomat. Celo že več kot 10 let nimajo niti poštnega nabiralnika. Do sedaj so puščali pošto v bifeju (!), te dni pa je poštna raznašalka rekla, da jemanje pošte v bifeju ne spada v njen opis del in nalog ter da je ne bo jemala.

Verjetno ste uganili, da seveda nimajo niti trgovine, bencinske črpalke, kaj šele kakšno zdravstveno oskrbo in podobno. Seveda so večino tega imeli pred letom 1990, zatem pa niso niti leve niti desne vlade naredile nič, samo ukinjalo se je, da bi zdaj dosegli dno.

Predlani so tudi nam poročali krajanji Rovt - na drugem koncu države, da se jim dogaja podobno. Petrol je ukinil edino črpalko daleč naokoli in čeprav je država večinski lastnik, ni vlada naredila nobenega koraka. Vse vlade prisegajo na ohranjanje slovenskega življa na celotnem ozemlju ter še zlasti na ogroženih področjih, potem pa jim ukinejo praktično vse, plačujejo pa vse davke kot v mestih, kjer je na razpolago praktično vse... Ali kot je rekel naš, že pokojni član, Jože Čampa: »Edini cilj oblasti je oblast!«

KO ZAPOJEMO SKUPAJ, SE SPOMNIMO, KDO SMO!

Matea Brečko

V ČETRTEK, 23. APRILA 2026 med 10. in 11. uro

in med 18. in 19. uro.

Zapojmo skupaj

Foto: Vseslovensko petje s srci

Namen skupnega petja je povezati Slovenke in Slovence doma in po svetu v skupnem občutju pripadnosti, spoštovanja jezika in zavedanja o bogati kulturni dediščini, ki nam je bila zaupana. Pesem kot univerzalni jezik povezuje ljudi vseh starosti.

Dogodek poteka na Jurjevo, **praznik pomladi**, novega začetka in prebujanja narave. Zeleni Jurij v slovenskem izročilu simbolizira zdravje, srečo, rast in obilje – vrednote, ki jih s petjem zavestno vabimo v svoj dom, skupnost in vsakdan. **Skupno petje poteka:** dopoldne med **10. in 11. uro** in popoldne med **18. in 19. uro**. Dogodek nima predpisanega scenarija. Vsak kraj, vsaka skupina, vsaka družina ali posameznik ga lahko oblikuje po svoje – doma, v naravi, ob vodi, na sprehodu, na delovnem mestu ali v krogu bližnjih. Pomembno je le, da se odpremo trenutku in dovolimo, da nas pesem poveže. **Čas dogodka** je simbolno umeščen med **22. aprilom**, ko obeležujemo **dan Zemlje**, in **23. aprilom**, ko **svetovni dan knjige**. Tako se dogodek dotika spoštovanja narave, moči besede in povezovalne energije pesmi.

ZVEZDAN PIRTOŠEK ZVEZDA SOBOTNE PRILOGE Borut Pogačnik

Prof. dr. Zvezdan Pirtošek

Foto: arhiv ZIFS

V zadnji Delovi Sobotni prilogi, 18. aprila, lahko preberete zelo zanimiv intervju Simone Fajfar s **prof. dr. Zvezdanom Pirtoškom**, znanim nevrologom. Kot je Sporočevalec v zadnji številki prvi poročal, je Z. Pirtošek postal **neodvisni strokovnjak OZN - Organizacije združenih narodov za človekove pravice starejših**. Redno bo poročal Svetu OZN, kjer so se zdaj pričeli ukvarjati tudi s pravicami starejših. Tako bo Z. Pirtošek od 1. maja naprej začel delovati kot posebni poročevalec. In kot piše v Delu, si bo **prizadeval za večjo zaščito in uresničevanje pravic na globalni ravni**. Če ne bo na službeni poti, se bomo z njim pogovarjali v **Odprti dlani** v sredo, **29. aprila 2026**. Kot vedno: med **10.30 in 11.15 uro**.

MEDVEDI OGROŽAJO TUDI INVALIDE

Bojan Zgonc

Foto: B.P. – ZIFS 2026

Veliko naših članov živi tudi na področju Rakitne, Kureščka, Malih in Velikih Lašč ter okolici. V gozd si skoraj ne upajo več, ker se je **populacija medvedov** tako razmnožila na tem področju, da to ni varno. Lani je bil predviden odstrel, vendar se je pritožilo nekaj posameznikov, ki pa sploh ne živijo na tem področju in onemogočilo odstranitev nevarnih zveri. Enako predlani. **V Sloveniji je okoli 1.300 medvedov**, kar je z ozirom na površino države, največja gostota zveri v Evropi in je to absolutno preveč. Že dve sezoni ni bilo odstrela in je to vzrok, da se je število tako povečalo. Povprašali

smo **podpredsednika Zveze lovskih družin Kočevje Bojana Zgonca**, k je tudi član ZIFS in že 15 let podpredsednik te zveze, kaj bo mogoče storiti v letošnjem letu, saj so se medvedi že pojavili v gozdovih in ogrožajo tudi otroke na poti v šolo ter druge občane. Povedal je še, da je zdaj vse v rokah sodišča, da pa pozna tovrstne »pobude« ljubiteljev medvedov, ki pa seveda živijo daleč od nevarnih področij. Potrdil je strokovna razmišljanja, da bi bilo za medvede in ljudi **optimalno število med največ 400 do 500**.

IZZA ANOREKSIJE JE AVTIZEM Borut Pogačnik

Prispevek iz oddaje Dobro jutro: Svetujemo: anoreksija (31.1.2019) Foto: zajem zaslona rtvslo.si

Znani **angleški univerzitetni profesor dr. William Mandy** se ukvarja z **nevrološkiimi boleznimi** in je vodja Oddelka za klinično, edukacijsko in zdravstveno psihologijo na University College London. Na nedavnem kongresu z naslovom »**Ko hrana boli**« v Zagrebu, je spregovoril o zelo **pomembni motnji hranjenja**, to je o **anoreksiji** ali kot jo uradno imenujejo anoreksia nervosa, ki ima velikokrat tragične posledice, saj smrtnost ni posledica samo podhranjenosti, ampak so prisotne tudi kronične somatske bolezni ter vse tja do samomorilnosti, ker bolniki sami ne morejo učinkovito zaustaviti potek bolezni. Ta vedno bolj kaže znake epidemije. Pa ne samo med mladimi, ampak tudi med ženskami srednjih let. Kar tretjina bolnic ima težave pri socialni komunikaciji z rigidnim razmišljanjem, perfekcionizmom in intenzivnim fokusiranjem misli in dejanj na pravila in detajle. Takšna vrsta perfekcionizma-doslednosti kaže tudi na vse znake prisilne nevroze.

V biti pa v ozadju ni samo želja za vitkostjo zaradi lepote, ampak so na delu mehanizmi, ki žele omrtvičiti emocije. To je **značilnost avtističnih možganov**, ki ljubijo matematične elemente-štetje kalorij, štetje korakov itn... Ker pa so nekoč bili z avtizmom diagnosticirani bolj ali manj moški, so tako deklice in ženske z avtizmom ostajale neprepoznane, ker niso ustrezale »moškemu profilu avtizma« in so na ta način bile tudi napačno diagnosticirane in glede svojih težav zanemarjene. Skozi različne meta analize pa se ugotavlja povečanje stopnje diagnosticiranja avtizma tudi pri deklicah.

Zanimivo je, da se **geni povezani z avtizmom**, praktično prekrivajo s tistimi za razvoj motenj hranjenja ter se tako oboji pojavljajo hkrati. Kar četrtina oseb z avtizmom ima tako imenovani **ARFID-motnjo izogibanja in omejevanja določenih vrst hrane**. Te osebe so lahko podhranjene ali normalne teže, vendar jedo samo »zanesljivo hrano«, ker jim druge vrste hrana izzove takojšen stres. Osebe s tovrstnimi težavami ne iščejo pomoči tudi zato, ker nočejo, da bi zgledale avtistično in da jih ne bi kdo opredeljeval kot take. Pri tem pa se ustvarja občutek neavtentičnosti, kar samo prispeva k izgorelosti in povečuje težave mentalnega zdravja. Z njimi je potrebno vzpostavljati jasno komunikacijo. Težave spektra avtizma se lahko maskirajo v različne vrste obolenj, zato je povsem zgrešeno, da se pri nas oblikujejo načini izobraževanja skupaj s slabovidnimi in slepimi otroki, o čemer smo že govorili tudi v naših oddajah in je v svoji predzadnji oddaji poročala tudi TVS1 v tv oddaji Tednik.

VABILO NA 20. MEDNARODNI FESTIVAL IGRAJ SE Z MANO

20. FESTIVAL »IGRAJ SE Z MANO«

Vabljeni na inkluzivni 20. Mednarodni festival »Igraj se z mano«
26. – 30. maj 2026 – Kongresni trg & park Zvezda, Ljubljana

Festival bo potekal na Kongresnem trgu in v parku Zvezda v Ljubljani

Foto: Igraj se z mano

Vabimo vas, da se nam tudi letos pridružite kot soustvarjalci **Mednarodnega festivala »Igraj se z mano«**, ki letos praznuje že **20 let povezovanja, ustvarjalnosti in igre**. Festival bo potekal na **Kongresnem trgu in v parku Zvezda v Ljubljani od torka, 26. maja, do sobote, 30. maja 2026**, vsak dan **med 9.00 in 13.00**. Del festivalskega dogajanja boste lahko spremljali tudi na naših spletnih in socialnih omrežjih v okviru virtualnega festivala.

Vsako leto festival soustvarjate vrtci, šole, zavodi, društva, organizacije in posamezniki, ki s svojim znanjem, energijo in talenti prispevate k raznolikemu in živahnemu programu. K sodelovanju vas vabimo v različnih vlogah:

IZVAJALCI DELAVNIC - za udeležence lahko pripravite gibalno, športno, ustvarjalno ali drugo delavnico po navdihu,

NASTOPAJOČI NA JANZOVEM IN ANIČINEM ODRU - velik oder lahko napolnite z glasbenimi, plesnimi, pevskimi in gledališkimi nastopi,

UDELEŽENCI (za udeležbo ni prijav - samo pridite) - festival obiščete ali pripeljete skupino otrok, družino, prijatelje, si ogledate nastope ter se udeležite pestrih delavnic.

Prijavite se lahko s svojim nastopom, predstavo, delavnico, animacijskim programom ali katerokoli drugo dejavnostjo, s katero bi želeli obogatiti festivalsko dogajanje. Festival »Igraj se z mano« že vrsto let spodbuja **vključevanje oseb s posebnimi potrebami v širšo družbo** ter ustvarja prostor srečevanja, sodelovanja in skupnega ustvarjanja. Z vašo udeležbo boste prispevali k oblikovanju **odprte, strpne in vključujoče družbe**, v kateri ima vsak priložnost sodelovati. **Veseli bomo, če boste del letošnjega festivala tudi vi.**

Prijavnice so dostopne na **tej povezavi: <https://igrajsezmano.eu/prijavnice/>**. Rok za prijavo na festival je torek, **5. maj 2026**. (vir: ekipa Igraj se z mano)

ČETRTEK, 28. 5.
2026 OB 19.30

KONCERT IGRAJ

- Orkester GŠ Franca Šturma
- Nina Pušlar
- Zlatko
- Pevski zbor CJL
- Boštjan Gombač
- Jan Lah
- Skupina Naša hiša
- Zmagovalci glasbenega natečaja »IGRAJ«

Dva večerna koncerta

ZAKLJUČNI KONCERT

- Policijski orkester
- Alenka Godec
- Zlatko
- Berklee Alumni Ansamble
- Timotej Kotnik
- Aliya Cycon
- Yarub Smarait
- Mayssa Karaa

Foto: Igraj se z mano

BOLIVIJA IN PERU

Borut Pogačnik

Peru

Bolivija

Foto: Bogomil Ferfila

Naš dolgoletni bralec in dopisnik, **prof. dr. Bogomil Ferfila**, je bil tokrat v **Boliviji in Peruju**. Izkoristili smo to priložnost in ga povprašali po najbolj aktualnih novicah iz tega sveta, saj v medijih o teh dveh državah ni veliko novic. Razen, če pride do mirne ali nasilne spremembe oblasti. Sicer pa pogledjmo, kaj je na naša vprašanja odgovoril znani profesor.

Te dni ste se vrnil iz Južne Amerike, ali nam lahko poveste, kakšno je sicer razpoloženje v tem delu sveta, saj vemo, da so dogodki v Venezueli vplivali na vso Južno Ameriko?

Moram reči, da v nobenem pogovoru z domačini nismo načeli te teme. Prav gotovo so dogodke spremljali po medijih. Treba je vedeti, da sta Peru in Bolivija, ki sem ju prepotoval, tudi posebni državi v tem smislu, da v obeh državah veliko večino prebivalcev predstavljajo prvotni Indijanci. V večini držav Južne Amerike pa večino prebivalcev predstavljajo belci.

Res pa je, da so države z belim prebivalstvom mnogo bolj razvite, npr. Čile, države z indijanskim prebivalstvom pa se bojujejo z revščino. Potem so pa še države Srednje Amerike, npr. Honduras in Kuba ter Brazilija v Južni Ameriki, ki pa imajo velik delež črnega prebivalstva. Gre za potomce afriških sužnjev, ki so jih evropski kolonizatorji pripeljali iz Afrike, da so jim zastoj delali na kavni in drugih plantažah.

Bolivija in Peru? Ste vzeli s seboj kakšno kisikovo bombo, saj je tam več zanimivega nad 4.000 metri nadmorske višine...?

V Peruju in Boliviji si večinoma nad 4000 metri nadmorske višine. A lansko leto sem bil na Tibetu, kjer pa sem bil v dolini pod Mount Everestom skoraj na 6000 metrih. Pred desetletji, ko sem hodil po gorah Himalaje in Andov, sem prišel do 6500 metrov, višje pa ne, ker s seboj nisem imel derez. Kaj je drugače na velikih višinah? V zraku je manj kisika, npr. na vrhu 8484 metrov visokega Mount Everesta ga je samo 30 % v primerjavi s pokrajino ob morju. To se pozna pri vsakem naporu, npr. hoji navkreber, kjer si takoj utrujen in loviš zrak. Nad 4000 metrov lahko zbolíš za višinsko boleznijo, od katere lahko tudi umreš. Obstojijo pa protivišinske tablete, ki preprečijo to bolezen. Dobiš pa lahko večje in manjše kisikove bombe in iz njih vdihavaš kisik.

Baje si legendarnega mesta Machu Picchu niste ogledali zaradi astronomsko visoke vstopnine?

Res je. Za vstop v Machu Picchu treba plačati 300 dolarjev. Morda bi še plačal, če ne bi vedel, da obstojijo tudi druga takšna zapuščena gorska mesta. Tako da sem raje obiskal ta mesta in zanje je treba plačati po 20 dolarjev.

Še eno znamenitost Peruja je treba omeniti – pristanek vesoljcev. To si je vbil v glavo znani švicarski pisatelj Erich von Däniken, ki je letos januarja umrl. Razvil je teorijo o nezemeljskem oziroma vesoljskem izvoru starodavnih civilizacij. V puščavah Peruja je odkril ravne črte, v delu Peruja pa prebivalce z podaljšanimi lobanjami. Oboje je seveda pripisal vesoljcem, čeprav so bile ravne črte po puščavi verjetno karavanske poti, podaljšane lobanje pa rezultat prakse, da so dojenčkom in malim otrokom ob glavico vezali lesene obloge.

Potovanje po Peruju in Boliviji

Foto: Bogomil Ferfila

Slana puščava v Boliviji, ki obsega nekaj manj kot pol Slovenije deluje kot mrtva. Je tam sploh kakšna oblika življenja?

Velika slana puščava je nedvomno daleč največja znamenitost Bolivije. Nedvomno je bilo tu v pradavnini morje, ki se je osušilo. Plast soli je debela kakih 20 cm in spodaj je pogosto močvirje. V takšni puščavi res ni nobenega življenja, le ptice jo preletavajo. Pa seveda številni turisti z džipi.

Pred leti ste v tem delu sveta že bili. Ste zdaj opazili, kaj novega – spremembe, morda?

Vsako drugo ali tretje leto sem bodisi v Južni ali Srednji Ameriki, v Severno Ameriko pa hodim samo še na potniške križarke, ki iz Floride odplujejo na križarjenja po Karibskih otokih.

Spremembe so vezane prav na turizem. Vedno več ga je. Po zatišju v obdobju covida se je sedaj ponovno razplamtel. Ali je to dobro ali slabo? Prav gotovo so številni negativni okoljski učinki, a domače prebivalstvo se z delom v turizmu preživlja in obogati.

KOPER ZDRAVO MESTO

Mestna občina Koper v sklopu projekta **Koper zdravo mesto** pripravlja tradicionalno **prireditve DAN ZDRAVJA**, s katero želi povečati zavedanje prebivalcev in širše skupnosti o pomenu in odgovornosti posameznika pri izboljšanju lastnega zdravja in kakovosti življenja nasploh. Prireditve se bo odvijala v soboto, **30. maja 2026**, med **9.00 in 13.00** v Kopru, na najlepših prizoriščih ob morju: Taverna, ploščad pred Kapitanijo in Mandrač.

Namen prireditve: promocija zdravega življenjskega sloga in trajnostnega razvoja v občini Koper.

Ciljna publika so otroci, od 3. do 10. leta starosti, starejši odrasli in družine, ter seveda tudi **invalidi**. Pripravljamo bogat **brezplačen program za vse generacije**. Najmlajše bo razveseljevala **Pika Nogavička**, tisti najbolj poskočni pa se bodo lahko pomerili v legendarnem **Tatijevem teku**.

Postanite del zgodbe tudi vi in pridružite se nam kot sooblikovalci prireditve. Imate idejo, delavnico ali dejavnost, ki bi navdušila otroke, družine ali starejše? To je prava priložnost, da se predstavite lokalni skupnosti in nam pomagata

ustvariti privlačen utrip mesta. **Prijave zbiramo do 6. maja 2026.** Prijavite se tako, da izpolnite prijavnico, ki jo dobite preko linka: <https://docs.google.com/forms/d/1wVKJs9jtMOInnAEy0A3SFRcQNzeTLhjiXMwNRJVhufE/edit>

Za vsa dodatna vprašanja smo vam z veseljem na voljo na danzdravja@gmail.com. Se vidimo ob morju, kjer bomo skupaj poskrbeli za zdravje našega mesta! (vir: **Ekipa projekta DAN ZDRAVJA**)

MINKIN BRALNI KLUB VABI NA SREČANJE S SLOVENSKO AVTORICO Nika Pajek

Knjižna uspešnica Foto: Založba Beletrina

V **Knjižnici slepih in slabovidnih Minke Skaberne** bomo gostili eno najprepoznavnejših sodobnih slovenskih pisateljic **Bronjo Žakelj**, avtorico nagrajenega romana *Belo se pere na devetdeset*. Dogodek bo potekal v torek, **5. maja 2026, ob 9.30.**

Roman *Belo se pere na devetdeset* je pretresljiva, a hkrati duhovita in topla pripoved o odraščanju v sedemdesetih in osemdesetih letih. Pripovedovalka vodi bralca skozi otroški svet družine, prijateljev in drobnih vsakdanjih spominov, ki jih zaznamujejo znani predmeti in dogodki tistega časa. Vendar se za navidezno običajnim otroštvom skriva zgodba o bolečih življenjskih preizkušnjah – o bolezni, izgubi bližnjih in o tem, kako se človek uči živeti s strahom in žalostjo.

Knjiga temelji na avtoričinih osebnih izkušnjah in bralca nagovarja z iskrenostjo, humorjem ter izjemno življenjsko močjo. Gre za zgodbo o družini, ljubezni, minljivosti in pogumu, ki tudi v najtežjih trenutkih ne izgubi topline in upanja. Roman je leta 2019 prejel nagrado kresnik za najboljši slovenski prvenec. 5. maja 2026 bo **priložnost za pogovor z avtorico o nastajanju knjige, o osebnih in družbenih temah**, ki jih odpira roman ter o prehodu literarnega dela na filmsko platno. Dogodek Minkinega bralnega kluba obeta iskrene besede, globoke razmisleke in bo zagotovo navdih za vse ljubitelje slovenske sodobne literature.

Vabljeni na **majsko srečanje Minkinega bralnega kluba**, kjer bomo lahko spoznali in prisluhnili Bronji Žakelj.

Sporočevalca izdaja Zdrženje invalidov – Forum Slovenije, Linhartova 3, p.p. 3534, 1116 Ljubljana

Glavni in odgovorni urednik: Borut S. Pogačnik

Tajnica uredništva: Katarina Lukešević

Telefon: 041/381-679; e-naslov: info@zifs.si

Mednarodna standardna serijska številka: ISSN 2630 – 3639

Z odločbo Ministrstva za kulturo z dne 16.12.2020 je elektronski medij »Sporočevalce« v razvidu medijev pod zaporedno številko 2378.

Uredniški odbor sestavljajo: Borut Sever (FIHO), Luka Pavlin (ZDSSS), Boris Horvat Tihi (ZDGNS), Anja Pišlar (Zveza Sožitje), Edvard Rednak (ZMS), Drago Perko (Zveza ŠIS – SPK), Staša Pust (Zveza Sonček so.p.), Niko Kostjukovskij (predstavniki bralcev)

Izhajanje revije podpirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij in Ministrstvo za kulturo.